

1 לא יִדְעָנָא כְּמָה – לא היינו יודעים כמה ימים של תשלומין יהיו
 2 לעצרת, שהרי בדרשה זו מבואר רק שיש לה תשלומין, אך לא
 3 מבואר כמה, קָא מְשַׁמַּע לָן דְּרַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִינָא שלמד
 4 בהיקש לחג המצות, שכשם שחג המצות יש לו תשלומין כל
 5 שבעה כך לעצרת יש תשלומין כל שבעה.
 6 הגמרא מביאה לימוד נוסף לדין תשלומין בעצרת: וְרִישׁ לְקִישׁ
 7 אָמַר, דִּין תְּשֻׁלוּמִין בַּעֲצֵרַת נִלְמַד מִמָּה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה לִגְבֵי חַג
 8 הַשְּׁבוּעוֹת (שמות כג טו) וְחַג הַקִּצִּיר בְּפוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶךָ/
 9 ומשמע שיש חג שמותר לקצור בו, ולכן הוא נקרא 'חג הקציר/
 10 ואִיזְהוּ אוֹתוֹ חַג שְׁאֵתָהּ חוּגֵג בּוּ, וְגַם קוֹצֵר בּוּ, הֵוֹי אוֹמַר זֶה עֲצֵרַת,
 11 שהרי פסוק זה נאמר על העצרת. ויש לשאול על כך, אִימָת – מתי
 12 בחג השבועות מותר לקצור, אִילִימָא בְּיוֹם טוֹב שֶׁל חַג הַשְּׁבוּעוֹת
 13 עֲצֻמוּ, קִצִּירָהּ בְּיוֹם טוֹב מִי שְׂרִי – וכי מותר לקצור ביום טוב, אֱלָא
 14 לָאוּ לְתְּשֻׁלוּמִין – בהכרח צריך לפרש שמדובר בפסוק על ימי
 15 התשלומין של העצרת, שימים אלו נקראים 'חג הקציר' על שם
 16 שקרב בהם קרבן חגיגה בזמן שמותר לקצור, ולמדנו מכאן שיש
 17 לעצרת תשלומין.
 18 אָמַר לּוֹ רַבִּי יוֹחָנָן לְרִישׁ לְקִישׁ, אֱלָא מַעֲתָה שֶׁאַתָּה מִפְרַשׁ אֶת הַלְשׁוֹן
 19 'חג הקציר' שהוא חג שמותר לקצור בו, אם כן תפרש כך גם את
 20 מה שנאמר בהמשך הפסוק לגבי חג הסוכות וְחַג הָאֶסִּיפָה – שמותר לאסוף בו
 21 הַשְּׁנֵה, וְנִדְרוּשׁ כֵּךְ, אִי יְהוּ חַג שֵׁישׁ בּוּ אֶסִּיפָה – שמותר לאסוף בו
 22 את פירות השדה לביתו, הֵוֹי אוֹמַר זֶה חַג הַפּוֹכּוֹת, שהרי פסוק זה
 23 נאמר לגבי חג הסוכות, ואם כן יש להקשות, אִימָת – מתי הוא הזמן
 24 המותר באסיפה בחג הסוכות, אִילִימָא בְּיוֹם טוֹב, מְלֶאכֶּה בְּיוֹם טוֹב
 25 מִי שְׂרִי, אֱלָא תִּפְרַשׁ שֶׁמְדוּבַר בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, הֵרִי זֶה עֲדִינן קְשָׁה,
 26 חֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד מִי שְׂרִי בַּמְּלֶאכֶה, הֵרִי גַם חוֹל הַמוֹעֵד אֲסוּר
 27 בַּמְּלֶאכֶה כַּמְּבֹאֵר בַּסּוּמָךְ. אֱלָא בַּהֲכֵרַח שֶׁהַלְשׁוֹן 'חג האסיף'
 28 ביאורה, שהוא חג הַקָּא בְּזִמְן אֶסִּיפָה שֶׁל הַתְּבוּאָה מִן הַשְּׂדֵה, וְלֹא
 29 שְׁמוּתוֹר לֵאסוֹף בּוּ אֶת הַתְּבוּאָה, וְאִם כֵּן הַקָּא נִמְי – גם כאן, בלשון
 30 'חג הקציר' האמורה לגבי עצרת, הביאור הוא שהעצרת היא חג
 31 הַקָּא בְּזִמְן הַקִּצִּירָה שֶׁל הַתְּבוּאָה בַּשְּׂדֵה, וְלֹא שֶׁהוּא חַג שְׁמוּתוֹר
 32 קִצִּוֹר בּוּ, וְאִם כֵּךְ אֵין לְדְרוּשׁ מִכָּאן שִׁישׁ תְּשֻׁלוּמִין לַעֲצֵרַת.
 33 מְדִיִּיקַת הַגְּמָרָא: מְפַלֵּל – מדברי רבי יוחנן וריש לקיש משמע,
 34 דְּתַרְוִיחֵיהּ סְבִירָא לָהּ – ששניהם סוברים בחולו של מועד אֲסוּר
 35 בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶּה, שהרי כשהקשה רבי יוחנן 'חולו של מועד מי
 36 שְׂרִי, לֹא הֵשִׁיב לוֹ רִישׁ לְקִישׁ שֶׁלְדַעְתּוֹ חוֹל הַמוֹעֵד אֲבָן מוֹתֵר
 37 בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, וּמוּכַח שֶׁגַם הוּא מוּדָה שֶׁאֲסוּר.
 38 שׁוֹאֵלַת הַגְּמָרָא: מְנַהֲנֵי מִיָּלֵי שְׁחוֹל הַמוֹעֵד אֲסוּר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה.
 39 מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: דְּתַנּוּ רַבִּינָן בְּבֵרֵיתָא, נֶאֱמַר (שמות לד יח) אֵת חַג
 40 הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר, שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת, וְנִדְרַשׁ הַפּוֹסֵק כֵּאִילוֹ
 41 נֶאֱמַר 'אֵת חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שְׁבַעַת יָמִים, וְלִימָד בַּכֵּךְ עַל חֻלוֹ שֶׁל
 42 מוֹעֵד שְׁאֵסוּר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'תִּשְׁמֹר' הֵרִי
 43 זֶה אֲזַהֲרַת לָאוּ, וְהִזְהִירָה תּוֹרָה לְשִׁמּוֹר אֶת חַג הַמִּצּוֹת מִמְּלֶאכֶה
 44 שֶׁבַעַת יָמִים, דְּבַכְרִי רַבִּי יֹאשִׁיָּהּ. רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמַר, אֵינּוּ צָרִיךְ לְלַמּוֹד
 45 זֹאת מִפּוֹסֵק, אֲלֵא נִיתֵן לְדְרוּשׁ זֹאת בְּקַל וְחֹמֶר. וְמָה יוֹם רֵאשִׁוֹן
 46 וְשִׁבְעִי שֶׁל פֶּסַח שְׁאֵין קְדוּשָׁה לְפָנֵיהֶן וְלֹאֲחֵרֵיהֶן, אֲלֵא הַיָּמִים
 47 שֶׁלִּפְנֵיהֶם וְלֹאֲחֵרֵיהֶם הֵם יְמֵי חוֹל, אֲסוּר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, יְמֵי חֻלוֹ
 48 שֶׁל מוֹעֵד שֵׁישׁ קְדוּשָׁה לְפָנֵיהֶן וְלֹאֲחֵרֵיהֶן, שֶׁהֵרִי לְפָנֵיהֶם יִשְׁנוּ יוֹם
 49 טוֹב רֵאשִׁוֹן, וְאַחֲרֵיהֶם שִׁבְעִי שֶׁל פֶּסַח, הֵאֵם אֵינּוּ דִּין שְׁיֵהָא אֲסוּר
 50 בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה.
 51 פּוֹרַכַּת הַגְּמָרָא אֶת הַקַּל וְחֹמֶר: שְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית יוֹכִיחוּ – נִיתֵן
 52 לְהוֹכִיחַ מִשְׁשֵׁת יְמֵי חוֹל שֶׁבְּכָל שְׁבוּעָה, שֵׁישׁ קְדוּשָׁה לְפָנֵיהֶן
 53 וְלֹאֲחֵרֵיהֶן, שֶׁהֵרִי יְמֵי חוֹל שֶׁל כָּל שְׁבוּעָה וְשְׁבוּעָה נִמְצָאִים בֵּין שְׁתֵּי
 54 שַׁבּוּתוֹת, וְאִף עַל פִּי כֵן מוֹתְרִין בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, וְאִם כֵּן גַּם חוֹל
 55 הַמוֹעֵד יִהְיֶה מוֹתֵר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, אִף שִׁישׁ קְדוּשָׁה לְפָנֵיו
 56 וְאַחֲרָיו. דּוּחָה הַגְּמָרָא אֶת הַפִּירְכָּא: אֵין לְלַמּוֹד מִשְׁשֵׁת יְמֵי
 57 בְּרֵאשִׁית לְחוֹל הַמוֹעֵד, שֶׁכֵּן מָה לְשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית שְׁאֵין בְּהוֹן קִרְבָּן
 58 מוֹסָף, וְלִכֵּן אֵינִים אֲסוּרִים בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, תֵּאֱמַר בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד
 59 שֵׁישׁ בּוּ קִרְבָּן מוֹסָף, וִיתְכֵן שֶׁמְשׁוּם כֵּךְ הוּא אֲסוּר בַּמְּלֶאכֶה.
 60 חוֹזֵרַת הַגְּמָרָא וּפּוֹרַכַּת: רֵאשׁ חֲדָשׁ יוֹכִיחַ, שֶׁהֵרִי יֵשׁ בּוּ קִרְבָּן מוֹסָף,
 61 וְאִף עַל פִּי כֵן הוּא מוֹתֵר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, וְאִם כֵּן גַּם חוֹל הַמוֹעֵד
 62 יִהְיֶה מוֹתֵר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, אִף שִׁישׁ בּוּ קִרְבָּן מוֹסָף. דּוּחָה הַגְּמָרָא

63 את הפירכא: אֵין לְלַמּוֹד מִרֵּאשׁ חוֹדֵשׁ לְחוֹל הַמוֹעֵד, שֶׁכֵּן מָה לְרֵאשׁ
 64 חֲדָשׁ, שְׁאֵין הוּא קְרוֹי 'מְקַרָּא קְדָשׁ', וְלִכֵּן אֵינּוּ אֲסוּר בַּמְּלֶאכֶה, תֵּאֱמַר
 65 בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד שְׁקְרוֹי 'מְקַרָּא קְדָשׁ', וְהוֹאִיל וְקְרוֹי 'מְקַרָּא קְדָשׁ', דִּין
 66 הוּא שְׁאֵסוּר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה.
 67 הַגְּמָרָא מְבִיאָה לִימּוֹד אַחַר לֵאסוּר מְלֶאכֶה בְּחוֹל הַמוֹעֵד: תְּנִיא
 68 אֵיךְ – שִׁנִּינוּ בְּבֵרֵיתָא אַחֲרָת, נֶאֱמַר לִגְבֵי חַג הַסּוּכוֹת (ויקרא כג לה)
 69 'בְּיוֹם הָרֵאשִׁוֹן מְקַרָּא קְדָשׁ כָּל מְלֶאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ, וּבַפּוֹסֵק
 70 שֶׁאַחֲרָיו נֶאֱמַר 'שְׁבַעַת יָמִים תִּקְרִיבוּ אֶשֶׁה לָּהּ', וְדוֹרְשִׁים אֶת
 71 סְמִיכוֹת הַפּוֹסֵקִים כֵּאִילוֹ נֶאֱמַר 'כָּל מְלֶאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ
 72 שְׁבַעַת יָמִים', וּמְשַׁמַּע שֶׁשְׁבַעַת יְמֵי חַג הַסּוּכוֹת אֲסוּרִים בַּמְּלֶאכֶה,
 73 וְלִימָד בַּכֵּךְ הַכְּתוּב עַל חוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד שְׁאֵסוּר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, דְּבַכְרִי
 74 רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְגַּלִּי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר, אֵינּוּ צָרִיךְ לְדְרוּשָׁה זֶה, שֶׁהֵרִי הוּא
 75 אוֹמַר (ויקרא כג ד) 'אֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' וְגו' מְקַרָּא קְדָשׁ, וְהַלְשׁוֹן 'מְקַרָּאֵי
 76 קְדָשׁ' בִּיאוּרָה שִׁישׁ לְקָדַשׁ אֶת הַיּוֹם מִעֲשִׂיית מְלֶאכֶה, וּכְמָה הַכְּתוּב
 77 מְדַבֵּר, אִם בְּיוֹם טוֹב רֵאשִׁוֹן, הֵרִי בְּכָר נֶאֱמַר (שם כג לו) 'בְּיוֹם הָרֵאשִׁוֹן
 78 שְׁבַתוֹן', כְּלוּמַר שִׁישׁ לְשַׁבּוֹת מִמְּלֶאכֶה, וְאִם (בַּשְּׁבִיעִי) [בַּשְּׁמִינִי] –
 79 בַּשְּׁמִינִי עֲצֵרַת, הֵרִי בְּכָר נֶאֱמַר (שם) 'וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי שְׁבַתוֹן, הָא –
 80 הֵרִי שְׁאֵין הַכְּתוּב מְדַבֵּר אֱלָא בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד, לְלַמְּדֵךְ שְׁחוֹל הַמוֹעֵד
 81 אֲסוּר בַּעֲשִׂיית מְלֶאכֶה.
 82 לִימּוֹד נוֹסֵף לֵאסוּר מְלֶאכֶה בְּחוֹל הַמוֹעֵד: תְּנִיא אֵיךְ, נֶאֱמַר עַל חַג
 83 הַפֶּסַח (דברים טו ה) 'שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֵרַת לָהּ'
 84 אֱלֶהִיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלֶאכֶה, הוֹקְשׁוּ שֵׁשֶׁת יָמִים לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי, מָה
 85 שְׁבִיעִי עֲצוּר – אֲסוּר בַּמְּלֶאכֶה, אִף שֵׁשֶׁת הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים עֲצוּרִין –
 86 אֲסוּרִים בַּמְּלֶאכֶה, כְּלוּמַר שְׁחוֹל הַמוֹעֵד אֲסוּר גַּם הוּא בַּמְּלֶאכֶה.
 87 אִי – וְאִם תֵּאֱמַר, אִם כֵּן נִשׁוּוּה אֹתָם לִגְמָרִי וְנִדְרוּשׁ כֵּךְ, מָה שְׁבִיעִי
 88 שֶׁהוּא יוֹם טוֹב עֲצוּר בְּכָל מְלֶאכֶה, אִף שֵׁשֶׁת יָמִים יִהְיוּ עֲצוּרִין בְּכָל
 89 מְלֶאכֶה כְּיוֹם טוֹב, תְּלַמּוֹד לֹאֵר 'וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֵרַת', כְּלוּמַר
 90 שֶׁלְכֵךְ יֵצֵא יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִן הַכֹּלָל, כְּדִי לְלַמּוֹד שְׁאֵין הָאֲיִסוּר לַעֲשׂוֹת
 91 מְלֶאכֶה שׁוּה בְּכָל שְׁבַעַת הַיָּמִים, אֲלֵא הַשְּׁבִיעִי עֲצוּר בְּכָל מְלֶאכֶה,
 92 וְאֵין כָּל שְׁשֵׁה הַיָּמִים הָרֵאשׁוֹנִים עֲצוּרִין בְּכָל מְלֶאכֶה כְּמוֹ הַיּוֹם
 93 הַשְּׁבִיעִי, אֲלֵא הֵם אֲסוּרִים רַק בַּחֲלֵק מִהַמְּלֶאכֶת. וְנֶאֱמַר שֶׁאֲמָרָה
 94 תּוֹרָה שְׁחוֹל הַמוֹעֵד אֲסוּר בַּחֲלֵק מִהַמְּלֶאכֶת וְלֹא בְּכוּלָּן, וְלֹא
 95 פִּירַשׁ לָךְ אֵיזוֹ מְלֶאכֶה מוֹתֵרַת וְאֵיזוֹ אֲסוּרָה, הָא – דַּע וְרֵאדָה שֶׁלֹּא
 96 מְפָרֵךְ הַכְּתוּב אֱלָא לְחֻקִּים, שֶׁהֵם הַיּוֹדְעִים לְהַבִּין עַל אֵיזוֹ מְלֶאכֶה
 97 לְהַטִּיל הֵיתֵר וְעַל אֵיזוֹ לְהַטִּיל אֲיִסוּר, וְעַלֵּיהֶם מוֹטֵל לֹאֵר עַל
 98 פִּי קִידוּשׁ הַחוֹדֵשׁ לְפִי הָרֵאִיָּה אִי זֶה הוּא יוֹם שְׁחַל בּוּ יוֹם טוֹב
 99 שְׁאֵסוּר בְּכָל מְלֶאכֶה, וְאִי זֶה הוּא יוֹם שְׁחַל בּוּ חוֹל הַמוֹעֵד שְׁמוּתֵר
 100 בַּקֶּצֶת מְלֶאכֶת, וְעַל חוֹל הַמוֹעֵד יִגִּידוּ לָךְ אִי זֶה הִיא מְלֶאכֶה
 101 הָאֲסוּרָה, כְּגוֹן דְּבַר שֶׁאֵינּוּ אֲבָד אִם לֹא יַעֲשֶׂהוּ עַד לְאַחַר הַמוֹעֵד,
 102 וְאִי זֶה הִיא מְלֶאכֶה הַמוֹתְרָת, כְּגוֹן דְּבַר שֶׁהוּא אֲבָד אִם לֹא יַעֲשֶׂהוּ
 103 עַד אַחַר הַמוֹעֵד.
 104 שִׁנִּינוּ בַּמְשֻׁנָּה: וּמוֹתְרִין בְּהַסְפַּד וְתַעֲנִית בְּיוֹם טְבוּחַ שֶׁאַחַר הַשַּׁבָּת,
 105 שְׁלֹא לְקָוִים אֶת דְּבַרֵּי הָאוֹמְרִין עֲצֵרַת אַחַר הַשַּׁבָּת.
 106 מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: (וְהָאֵתְרִמָּר) בְּבֵרֵיתָא, מַעֲשֶׂה זִמַּת חֲכָם שֶׁשְׁמוֹ
 107 אֱלֶבְסָא בְּלוּד, וְנִכְנְסוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְסוּפְרוֹ, וְלֹא הִנִּיחָם רַבִּי מְרִפוֹן,
 108 מְפָנִי שְׁיוֹם טוֹב שֶׁל עֲצֵרַת הָיָה. מְבֹאֵרַת הַגְּמָרָא אֶת הַבְּרֵיתָא: יוֹם
 109 טוֹב סְלֶקָא דְּעֵתָךְ – וְכִי עוֹלָה בְּדַעְתָּךְ שֶׁמַּעֲשֶׂה זֶה הִיָּה בְּיוֹם טוֹב,
 110 הֵרִי אִי – אִם מַעֲשֶׂה זֶה הִיָּה בְּיוֹם טוֹב, מִי קָאָתוּ – הֵאֵם הֵיוּ בָאִים
 111 כָּל יִשְׂרָאֵל לְסוּפְרוֹ, הֵרִי הַכֵּל יוֹדְעִים שְׁיוֹם טוֹב אֲסוּר בַּהֲסַפֵּד. אֱלָא
 112 אִימָא – כֵּךְ תֵּאֱמַר לְפָרֵשׁ בְּכוּוֹנַת הַבְּרֵיתָא, מְפָנִי שְׁיוֹם טְבוּחַ שֶׁל
 113 עֲצֵרַת הָיָה, וְהֵיוּ סְבוּרִים הָעַם שְׁיוֹם זֶה מוֹתֵר בַּהֲסַפֵּד, וְלֹא הִנִּיחָם
 114 רַבִּי טְרַפּוֹן, מְשׁוּם שֶׁסָּבַר שְׁיוֹם טְבוּחַ אֲסוּר בַּהֲסַפֵּד. וְאִם כֵּן קֵשָׁה
 115 עַל רַבִּי טְרַפּוֹן מִהַמְּבֹאֵר בַּמְשֻׁנָּה, שְׁיוֹם טְבוּחַ שֶׁל עֲצֵרַת מוֹתֵר
 116 בַּהֲסַפֵּד וּבַתַּעֲנִית כְּדִי לְהוֹצִיא מְלִיבִים שֶׁל צְדוּקִים.
 117 מְתַרְצַת הַגְּמָרָא: לֹא קָשִׁיָּא, כָּאֵן – הַמַּעֲשֶׂה בְּרַבִּי טְרַפּוֹן הִיָּה בְּיוֹם
 118 טוֹב שְׁחָל לְהִיּוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת – בֶּאֱחָד מֵיְמוֹת הַשְּׁבוּעָה, שְׁיוֹם טְבוּחַ
 119 שֶׁלֹּאֲחֵרֵיו לֹא חָל בְּיוֹם רֵאשִׁוֹן, אֲלֵא בְּיוֹם אַחַר, וְיוֹם טְבוּחַ זֶה אֲסוּר
 120 בַּהֲסַפֵּד וּבַתַּעֲנִית, שֶׁהֵרִי לֹא שִׁיךְ כֵּאֵן הֵטַעַם לְהוֹצִיא מְלִיבִים שֶׁל
 121 צְדוּקִים. וְאֵילוֹ כָּאֵן – בַּמְשֻׁנָּה מְדוּבַר בְּיוֹם טוֹב שְׁחָל לְהִיּוֹת בַּשַּׁבָּת,
 122 שְׁיוֹם טְבוּחַ שֶׁל חַל בְּיוֹם רֵאשִׁוֹן, וּבִזְהָ הִתִּירוּ בַּהֲסַפֵּד וּתַעֲנִית, כְּדִי
 123 שֶׁלֹּא לְקָוִים דְּבַרֵּי הַצְּדוּקִים הָאוֹמְרִים שֶׁעֲצֵרַת חָלָה דּוּקָא בְּיוֹם
 124 רֵאשִׁוֹן.

60 בטהרה, ושמה ישבה עליהם אשתו כשהיתה בנדוניה והרי הם
61 מדרס הנדה. וכן פגדי הפרושין הרי הם מדרס לאוכלי תרומה, ופגדי
62 אוכלי תרומה הרי הם מדרס לאוכלי קודש, ופגדי אוכלי קודש הרי
63 הם מדרס לעוסקים במי תפארת. ואף שגם אוכלי תרומה או קודש
64 שמרו בגדיהם בטהרה, מכל מקום גזרו חכמים ששמירה לשם דבר
65 הקל אינה מועילה לשם דבר החמור, והרי הם כאילו לא נשמרו
66 כלל, וחוששים שאשתו נדה טימאה אותם.
67 יוסף בן יועזר היה חסיד שבכהונה, והיה אוכל תרומה בטהרה
68 ונזהר מטומאה, ואף על פי כן היתה מטפחתו מדרס לאוכלי קודש.
69 וכן יוחנן בן גודגדא היה אוכל את החולין שלו על פהרת הקודש כל
70 ימיו, שהיה נזהר בהם מכל טומאה המטמאת את הקודש, כאילו
71 היו קודש, ואף על פי כן היתה מטפחתו מדרס לתפארת.

גמרא

72 מבואר במשנה שצריך ליטול את הידים לפני אכילת חולין ומעשר
73 שני. מקשה הגמרא: חולין ומעשר מי פגעו – האם הם צריכים נטילת
74 ידים לפני אכילתם, ורמינהי – יש להקשות על כך שתירה ממשנה
75 אחרת, ששינו בבכורים (פ"ב מ"א), התרומה והפירותים, זרים
76 שאכלום במזיד תייבין עליהן מיתה בידי שמים, וחומש – ואם
77 אכלום בשוגג, חייבים לשלם לכהן את שוים בתוספת חמישית,
78 ואסור באיסור לאו לזרים לאכלם, והן נחשבים נכסי הפהן וממונו,
79 ורשאי להשתמש בהם לכל דבר, כגון לקדש בהם אשה, או לקנות
80 בדמיהם עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, ועולין באהרן ופאה – אם
81 התערבו התרומה או הביכורים בחולין, ויש בתערובת מאה
82 חלקים של חולין כנגד מה שנפל מהתרומה או מהביכורים, הרי
83 הם בטלים, וכל התערובת מותרת לזרים, אבל אם התערבו בחולין
84 בשיעור קטן יותר אינם בטלים, אלא כל התערובת אסורה לזרים,
85 ומעוניין נטילת ידים לאכילתם או לנגיעה בהם, והערב שמש – אם
86 היה טמא בטומאה דאורייתא וטבל ביום, אסור לאכלם עד הערב.
87 ומסיימת המשנה, הרי אלו דינים הנהוגים בתרומה וביכורים, מה
88 שאין בן פגעש שני, שאין דינים אלו נוהגים בו. ומסיימה הגמרא,
89 וכל שכן שאין דינים אלו נוהגים בחולין. מסכמת הגמרא את
90 הסתירה: קשיא מעשר ומעשר וקשיא חולין וחולין, שהרי משנתנו
91 מצריכה נטילת ידים במעשר ובחולין, ואילו במשנה בביכורים
92 מבואר שאינם טעונים נטילת ידים.

93 מתרצת הגמרא את הסתירה לגבי מעשר: בשלמא מעשר ומעשר
94 לא קשיא, הא – המשנה בביכורים היא כרבי מאיר, והא – משנתנו
95 היא כרבנן, דתנן (פרה פ"א מ"ה), כל תענון ביאת מים מדרבי סופרים
96 – כל שמהתורה הוא טהור, וחכמים גזרו עליו שהוא טמא ועליו
97 להיטהר במים, הרי הוא שני לטומאה, ולכן מטמא את הקודש
98 ופוסל את התרומה אם נגע בהם, ועושה אותם שלישי לטומאה,
99 ומותר לחולין ולמעשר שני, אף לאכלם, דכרי רבי מאיר. והכמים
100 אוסרים אכילה במעשר שני. ואם כן, מה ששינו במשנתנו שצריך
101 נטילת ידים למעשר הוא כרבנן, ומה ששינו בביכורים שאין צריך
102 נטילת ידים למעשר הוא כרבי מאיר. אלא, חולין וחולין עדיין
103 קשיא, שהרי גם חכמים מודים שלא צריך נטילת ידים לחולין.
104 מתרצת הגמרא: לא קשיא, פאן באכילה – במשנתנו שמצריכה
105 נטילה לחולין מדובר באכילת חולין, פאן בנגיעה – ואילו במשנה
106 בביכורים שפורטת מנטילת ידים בחולין, מדובר בנגיעה בלבד.
107 חוזרת הגמרא ומקשה על התירוח: מתקיף לה רב שימי בר אשי,
108 הרי עד פאן לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר, אלא רק באכילה
109 דמעשר, שהרי רבי מאיר התיר אכילת מעשר, ועל כך שינו
110 'חכמים אוסרים במעשר, אבל בנגיעה דמעשר, וכן באכילה
111 דחולין, לא פליגי – לא נחלקו חכמים ורבי מאיר, אלא כולם מודים
112 שאינו צריך נטילת ידים, ואם כן משנתנו שמצריכה נטילת ידים
113 לחולין, כדעת מי היא.

114 מתרצת הגמרא תירוח אחר על הסתירה בין המשנה בביכורים
115 למשנתנו: אלא, אידי ואידי באכילה – שתי המשניות עוסקות
116 בנטילת ידים לאכילה, ולא קשיא, פאן באכילה דנהמא – במשנתנו
117 שמצריכה נטילה לחולין מדובר באכילת פת, ובפת תיקנו חכמים
118

1 הקדמה לענייני טומאה וטהרה: בחומרת הטומאה ישנן דרגות
2 שונות. הדרגה החמורה ביותר היא 'אבי אבות הטומאה', ודרגה
3 זו היא רק במת עצמו. אדם או כלי הנוגע במת יורד בדרגה אחת
4 ונעשה 'אב הטומאה', וכן שרץ ונבלת בהמה זב וזבה וזיבתם הם
5 אב הטומאה. אב הטומאה מטמא אדם וכלים הנוגעים בו. כל
6 הדרגות שמתחת לאב הטומאה נקראות 'ולד הטומאה', והן אינן
7 מטמאות אדם וכלים, אלא רק אוכלין ומשקין בלבד. דבר הנוגע
8 באב הטומאה יורד בדרגה אחת, ונעשה ראשון לטומאה. מאכלים
9 שנגעו בראשון לטומאה נעשים שני לטומאה. חולין אינם נעשים
10 יותר משני לטומאה, ואם מאכל של חולין נגע בשני לטומאה אינו
11 נטמא כלל. תרומה נעשית גם שלישי לטומאה אם נגעה בשני
12 לטומאה, אבל אינה נעשית רביעי לטומאה, ואם נגעה בשלישי
13 אינה טמאה כלל. קודש נעשה גם רביעי לטומאה. מי חטאת
14 מטמאים עד עולם. שני בחולין ושלישי בתרומה ורביעי בקודש
15 אינם נקראים 'טמאים' אלא 'פסולים', מכיון שאינם מטמאים
16 אחרים. והמטמא אותם נקרא 'פוסל' ואינו נקרא 'מטמא'.
17 טומאת ידים: באופנים שונים גזרו חכמים שהידים לבדן נטמאות
18 בדרגת שני לטומאה, וצריכות נטילת ידים או טבילה בארבעים
19 סאה מים. לדוגמא: אדם הנוגע בראשון לטומאה, נעשות ידיו
20 שניות לטומאה מדרבנן. וכן הנוגע בספר מכ"ד ספרי הקודש,
21 נעשות ידיו שניות לטומאה. בנוסף, גזרו חכמים על 'סתם ידים',
22 דהיינו ידים שלא נשמרו בטהרה, שהן שניות לטומאה, ויש לטהרן
23 לפני אכילת פת, ואפילו היא של חולין.
24 חכמים עשו 'מעלות', כלומר דרגות של חומרה, בדינים שונים
25 הנוגעים לטהרה. ככל שהדבר קדוש יותר, כך הטהרה עבורו
26 חמורה יותר. המשנה מונה בזה חמש דרגות: חולין, מעשר שני,
27 תרומה, קודש, מי חטאת.

משנה

28 מבאן עד סוף המסכת, עוסקת המשנה בענייני טהרות. המשנה
29 פותחת בגיורת חכמים שהרוצה לאכול טהרות או קדשים צריך
30 קודם לכן לטהר את ידיו, ומבארת שיש מעלות (-דרגות) בדבר,
31 לפי סוג הטהרה: נטילת ידים – נטילים את הידים מכלי שיש בו
32 רביעית מים, לחולין ולמעשר שני ולתרומה.
33 ולקודש – לאכילת בשר קרבנות, כגון ישראל האוכל בשר שלמים,
34 או כהן האוכל בשר חטאת ואשם, עשו מעלה גדולה מזו, והחמירו
35 שמטבילין את הידים בארבעים סאה של מים, ואין די בנטילה
36 מכלי. ודינים אלו הם אפילו בסתם ידים, שלא נגעו בטומאה.
37 ולמי תפארת, שהם מים שנתנו עליהם אפר פרה אדומה וקידושם,
38 ומזים מהם על טמא מת לטהרו, עשו מעלה גדולה מזו, והחמירו
39 לנוגע בהם שאפילו אם נטמא ידיו בטומאה המטמאת רק את
40 הידים ולא את הגוף, הרי זה כאילו נטמא כל גופו, וצריך לטבול
41 את כל גופו במקוה.

42 כיוצא בזה עשו חכמים מעלות לגבי טבילה במקוה, שהטובל
43 במקוה והתכוון לטבול לשם דבר הקל, אין הטבילה מועילה לו
44 לדבר החמור: מטביל לחולין – אם אדם טמא טבל במקוה כדי לאכול
45 חולין בטהרה, והוחזק לחולין – התכוין לטהר את גופו לאכילת
46 חולין, הרי הוא אסור לאכול מעשר שני הנאכל בירושלים בטהרה,
47 עד שיטבול לשם אכילת מעשר. ואם מטביל כדי לאכול מעשר
48 והוחזק למעשר, אסור לתרומה. מטביל לתרומה והוחזק לתרומה,
49 אסור לקודש. מטביל לקודש והוחזק לקודש, אסור לנגוע במי תפארת.
50 אבל אם מטביל לדבר חמור, מותר לדבר הקל ממנו, כגון שאם טבל
51 לאכילת מעשר מותר לאכול חולין. ואם מטביל ולא הוחזק – לא
52 התכוין כלל לשם טבילת טהרה, אלא לרחיצה בעלמא, פאילו לא
53 מטביל, ואסור במעשר ובתרומה.

54 מעלות נוספות זו למעלה מזו עשו חכמים לגבי טהרה: פגדי עם
55 הארץ שאינו שומר עצמו בטהרה, הרי הם כמדרס לגבי הפרושין
56 המקפידים לאכול את החולין שלהם בטהרה, דהיינו שבגדי עם
57 הארץ מטמאים את הפרושים ואת בגדיהם, כמדרס הזב שהוא
58 מטמא אדם וכלים, משום שעם הארץ אינו שומר את בגדיו
59

1 לְשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, - על-ידי, בְּנִתְיִנַת הַצְדָקָה שֵׁיתָן מִיָּנִיעוּ, -
 2 מִפְרַנְסָתוֹ, שְׁהִיא - נתינת הצדקה, מִמְדוּתָיו שֶׁל הַקְדוּשָׁה
 3 בְּרוּךְ-הוּא - בהן צריך יהודי להתדבק, ואותן הוא צריך
 4 לעשות, "מה הוא רחום וכו"ו"¹⁰, - אף אתה רחום, וְכִמוֹ
 5 שְׁבָתוֹב בְּתִקּוּנֵי¹¹:
 6 "חֶסֶד דְּרוּעָא יְמִינָא" -
 7 חסד היא ה"יד הימנית"
 8 של הקב"ה כביכול,
 9 כלומר: שעל-ידי
 10 ההתנהגות במדת החסד,
 11 נעשה האדם כלי ו"מכון"
 12 ל"דרועא ימינא", לחסדו
 13 של הקב"ה. וְאֵף שְׁאִינוּ
 14 נוֹתֵן אֶלָּא חֶמֶשׁ -
 15 מִפְרַנְסָתוֹ, זהו השיעור
 16 המירבי לנתינת צדקה -
 17 ממילא מוקדש לצדקה רק

18 החלק החמישי משעות עבודתו במשך היום. כיצד, איפוא, הוא
 19 יכול בשאר ארבעת חלקי היום, שהוא מקדיש לצרכיו, להיות
 20 "מכון לשבתו יתברך"? - התשובה היא: הָרִי חֶמֶשׁ - שהוא
 21 נותן לצדקה, מַעֲלָה עִמּוֹ כָּל - שאר, הָאֲרַבַּע יְדוֹת לְהָ,
 22 לְהִיּוֹת מְכוּן לְשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּנוֹדַע מֵאִמֵּר רַו"ל¹² שְׁמַצוֹת
 23 צְדָקָה שְׁקוּלָה בְּנִגְדָה כָּל הַקְרַבְנוֹת, וּבְקַרְבְּנוֹת הָיָה כָּל הַחַי
 24 - כל בעלי החיים, עוֹלָה לְהָ עַל-יְדֵי בְהֵמָה אַחַת, - שהביאו
 25 לקרבן, וְכָל הַצּוֹמֵחַ - היה עולה, עַל-יְדֵי "עֶשְׂרוֹן סֵלֶת אֶחָד
 26 כָּלוּל בְּשֶׁמֶן" כּו'. - שהיו מביאים לקרבן מנחה. כך גם במתן
 27 צדקה: על-ידי נתינת חלק אחד מפרנסתו לצדקה - מעלה גם

28 את שאר החלקים. ומלכד זה, הָרִי בְשַׁעַת הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה
 29 עוֹלָה לְהָ כָּל מָה שְׁאֵכָל וְשָׁתָה וְנִהְנָה מֵאֲרַבַּע הַיְדוֹת
 30 לְבְרִיאוֹת גּוֹפּוֹ, כְּמוֹ שְׁיִתְבָּאָר לְקַמֵּן. - הרי שגם שאר זמנו,
 31 שהקדיש אותם להרוויח את ארבעת החלקים לצרכיו הוא -

32 נעשים למשכן ולמכון
 33 לשבתו יתברך, על-ידי
 34 תורתו ותפלתו. באמור
 35 לעיל הוסבר שאחרי
 36 שאדם מגיע למרירות
 37 ול"לב נשבר", על-ידי
 38 חשבון מצבו הרוחני,
 39 שאינו כמו שצריך להיות
 40 - ישתדל האדם להגיע
 41 לאחר מכן לשמחה
 42 אמיתית; ופרטים שונים
 43 בשמחה זו: - השמחה על
 44 יציאת נפשו האלקית

45 מגלות הגוף והנפש הבהמית, והתעלותו ושובו למקור האלקי
 46 על-ידי תורה ומצוות: - השמחה על קרבת האלקים בשעת
 47 התעמקותו בענין "יחוד ה' האמיתי"; - וחדוותו הגדולה מן
 48 השמחה השוררת למעלה, על-ידי שהוא שבר והכניע את
 49 ה"סטרא אחרא"; להלן יוסבר, שכל הפרטים האלה בשמחה,
 50 אינם סותרים לעובדה, שיחד עם זה יהיה נתון במרירות ובלב
 51 נשבר בגלל מצב גופו ונפשו הבהמית; שכן, אף שמרירות
 52 ושמחה הן שתי תנועות הנוגדות אחת את השניה - הרי, מאחר
 53 שהן נובעות משני גורמים שונים, יש באפשרות שני הלכי רוח
 54 מנוגדים אלה למשול יחד בנפשו של האדם.

הכוונה במה שמוסיף שיחליט באם יהיה לו יותר זמן - ילמד יותר, והקב"ה מצרף מחשבה טובה זו למעשה - היא: כדי שיהיה במשך כל היום משכן ומכון לשבתו, לא רק בשעה שהוא לומד פרק אחד שחריף ופרק אחד ערבית - הרי זה על-ידי החלטתו שכשיעזור לו השי"ת ויהיה לו יותר זמן פנוי, ילמד יותר, בזמן הפנוי הרב יותר - הוא יכול הרי לקוות ולהתברך שיהיה זה "כל היום", שתהיה מלאכתו נעשית על-ידי אחרים ויהיה לו זמן ללמוד כל היום. החלטה זו, שאז ילמד כל היום. כשהיא - אותה מחשבה - מצורפת ונחשבת כ"מעשה", הרי זה אמור למשך כל היום, שבמשך כל היום יהיה משכן ומכון לשבתו יתברך; ולכן הכניס רבנו הזקן נקודותיים (:): לפני המלים "ואם ירחיב", כדי להפריד ענין זה ולהראות שיש לכך יותר שייכות למה שהוא אומר להלן, שהוא מחפש עצות איך להיות כל היום משכן ומכון לשבתו. אלא שהוא מחפש להלן עצות על הזמן הנותר מהיום שאין הוא לומד בו - על-ידי ענין הצדקה - הרי זה מפני ש"מחשבה טובה" היא רק "כאילו עשאה", ברם. הדבר הרי לא נעשה בפועל - בא רבנו הזקן ואומר שביכלתו להיות משכן ומכון לשבתו במעשה בפועל על-ידי ענין הצדקה. 10. שבת קלג, ב. 11. תיקוני זהר, תיקון א. 12. סוכה מט, ב; בבא בתרא ט, א.

המשך ביאור למס' חגיגה ליום ראשון עמ' ב

8 לטהרן, אם נתפונן לטהרן ידיו מהזרות, ואם לא נתפונן לטהרן אלא
 9 טבלן סתם ידיו ממאות.
 10 הגמרא מקשה סתירה מברייתא אחרת: וְהַתְּנִיָּא, הנוטל או טובל
 11 את ידיו, בֵּין נִתְפּוֹן לטהרן בֵּין לֹא נִתְפּוֹן יְדָיו מֵהַזּוֹרֵת. מתרצת
 12 הגמרא: אָמַר רַב נְחֵמָן, לֹא קָשְׁיָא, כָּאֵן - הברייתא המכשירה אף
 13 בלא כוונה היינו כשמתהרן לאכילת חולין,

1 נטילת ידים גם בחולין, כָּאֵן בְּאִכְלָה דְּפִירֵי - ואילו במשנה
 2 בביכורים הפוסרת מנטילה מדובר באכילת פירות, ולאכילת
 3 פירות לא תקנו נטילת ידים, בֵּין בחולין בין במעשר. דְּאָמַר רַב
 4 נְחֵמָן, כָּל הַנוֹמֵל יְדָיו לְאִכְלֵת פִּירוֹת הָרִי זֶה מְגַשֵּׁי הָרוֹת.
 5 הגמרא מביאה ברייתא בענין כוונה בנטילת ידים: תֵּנוּ רַבְנֵי, הַנוֹמֵל
 6 יְדָיו בְּכַלֵּי, אִם נִתְפּוֹן לטהרן יְדָיו מֵהַזּוֹרֵת, ואם לֹא נִתְפּוֹן אלא
 7 נטלן סתם יְדָיו מֵמֵאוֹת. וְכֵן הַמְּטַבֵּל יְדָיו בִּארְבַּעַיִם סָאָה מִים